

FRI SOM FUGLEN!

Prosjekt av og med 5-6 årsgruppa Mølla
Ila barnehage, Trondheim 2020-2021

Mølla, vinter 2021

MEDVIRKENDE:

Lydia
Håkon
Milla
Tobias
Mira

Ole
Liv
Even
Etienne
Aggi
Edvard

Ludvik
Julia
Oliver
Chantal
Eli

LEKE - LEVE - LÆRE
med omsorg i et anerkjennende
og inkluderende miljø -
Ilabekken barnehager

HVORFOR ET FUGLEPROSJEKT ?

Prosjektet startet som et resultat av flere hendelser: En dag fant barna en død måke i barnehagen. En annen dag var luften over uteplassen full av sinte måker der de hadde ungene sine. Senere på tur i fjæra i Ilsvika oppdaget barna måker som svømte blant plast i havet og noen andre måker som angrep en måkeunge. De begynte å bli fascinert over fuglene i nærmiljøet som en skarv som tørket vingene, eller skjærer på taket, endene og småfugler.

Barna lurte på mye: Hvorfor var måken død? Hvorfor er de så sinte og skriker på oss? Ser vi egentlig så mange fugler rundt oss? Har de det bra? Hva gjør vi for å hjelpe dem? Vi begynte å undre oss sammen og tenke på hvordan det hadde vært i en verden fri for fugler:

- Slutt på fuglesangen
- Flere fluer, mygg og andre insekter
- Mindre mat for dyr (og mennesker) som spiser egg og fugler

Prosjektet skal skape bevissthet om bærekraft og hvilke miljøutfordringer vi står overfor. Det skal bidra til å utvikle nysgjerrighet og kunnskap om fuglene våre og kulturlandskapet de lever i som eget økosystem. Å få kunnskap om sammenhengene i naturen og om samspillet mellom mennesker og natur. Vi ønsker at barna skal bli kjent med fugler i nærmiljøet sitt og på denne måten legge til rette for et rikt fugleliv gjennom ulike aktiviteter som å sette opp fuglekasser, føre fuglene gjennom vinteren, såing og planting.

Fuglens perspektiv fra Tyholttårnet

Vi reflekterte over hvordan alt i naturen henger sammen. Planter og dyr trenger hverandre.

En plante vokser opp av jorda, og en sommerfugl legger et egg på et av bladene til planten. Ut av egget kommer det en larve. Larven spiser på bladet. Så kommer det en spurv og spiser larven. En ugle kaster seg over spurven og spiser den. Etter noen uker dør ugla og blir liggende på bakken. Den døde ugla blir et helt festmåltid for en grevling, fire kråker og en hel haug med mark og biller. De siste restene av ugla råtner og blir til jord. Og opp av jorda vokser det en ny plante...

Fra boka *Fugler*, Holm

Barnehagens verdigrunnlag

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det.

Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn. Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen. Rammeplan, 2017

Alt henger sammen

FUGLES
SAFARI

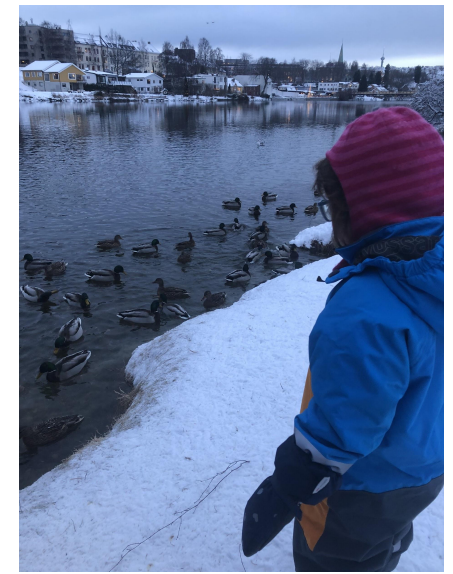
Observasjon og undring over fuglene i nærmiljøet

Barna undersøker fjærene de fant
i mikroskopet

Barna opplever og utforsker naturen
og naturens mangfold. De bruker
naturen som arena for lek og undring
Rammeplan

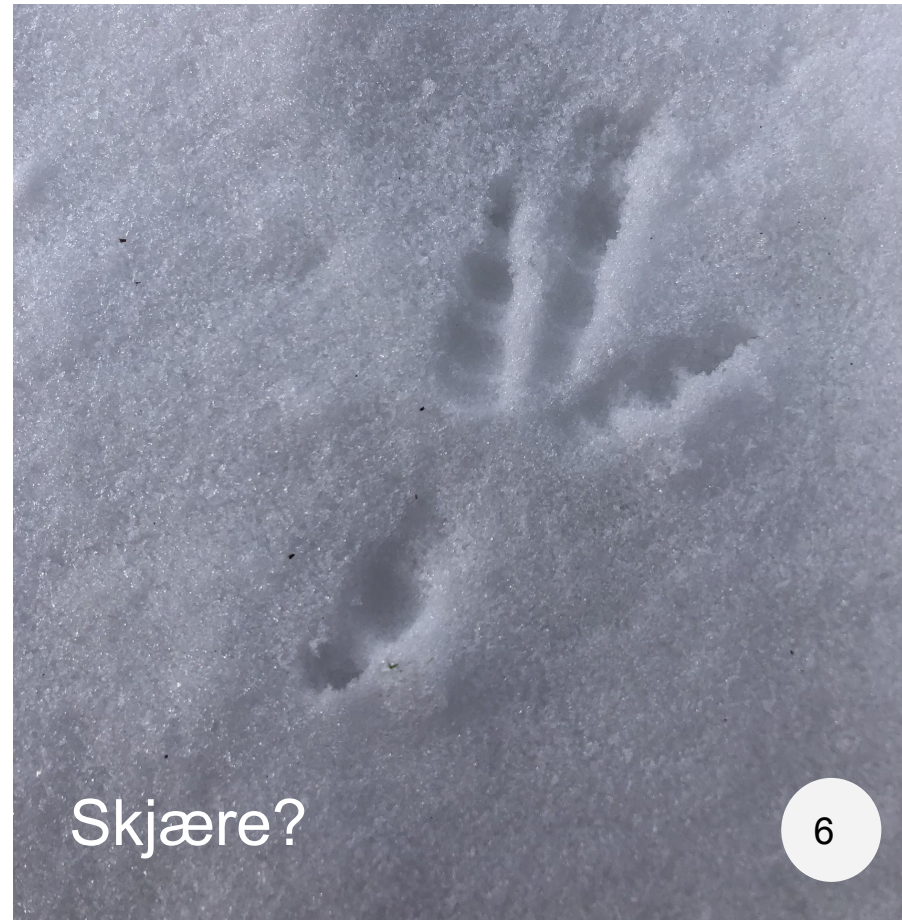

FUGLESPOR

HVEM HAR GÅTT HER?

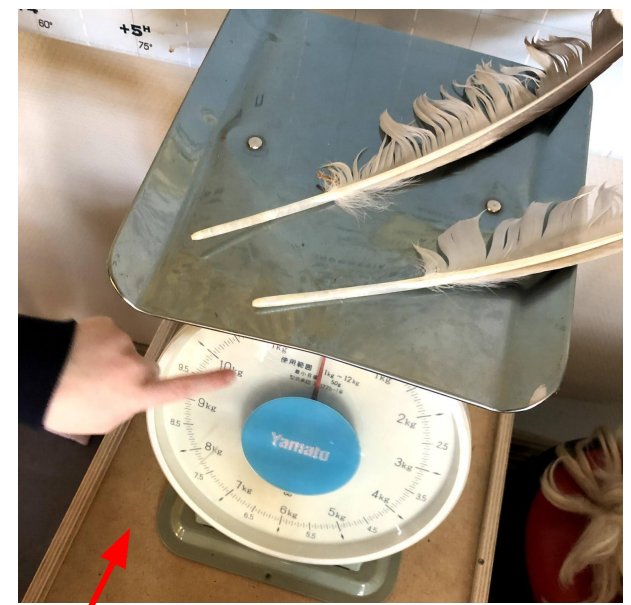
Barna lytter på fuglelyder

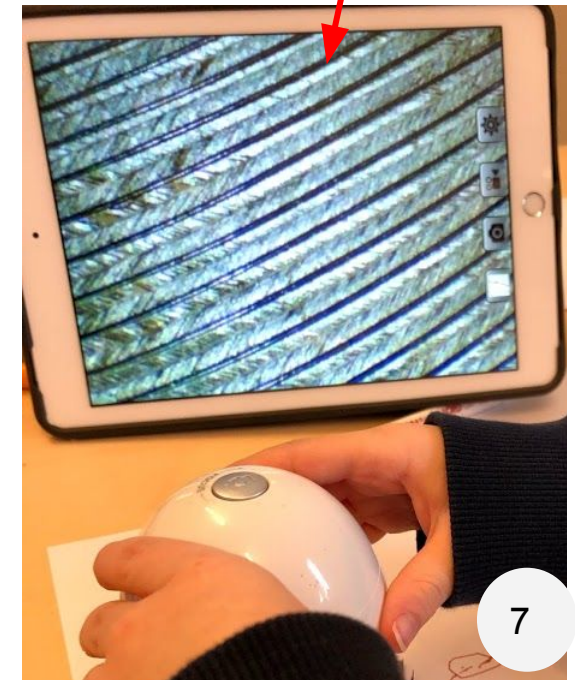
Skjære?

Hvilken funksjon har fjær?

- for å fly
- isolasjon og varme
- farger for tiltrekning, kamuflasje og beskyttelse

Funn: Fjær veier ingenting. I mikroskop så vi et lag fett på fjærene som gjør at fuglene holder seg varme.

Lekende og undersøkende aktiviteter med sammenligning, visualisering, sortering, veiing og mønster. Barna undret seg sammen

FAKTA

Fjærene holder fuglene varme og tørre. De hjelper også fuglene med å fly. Men det er ikke alle fugler som kan fly, selv om de opprinnelig har utviklet seg fra flygende fuglearter.

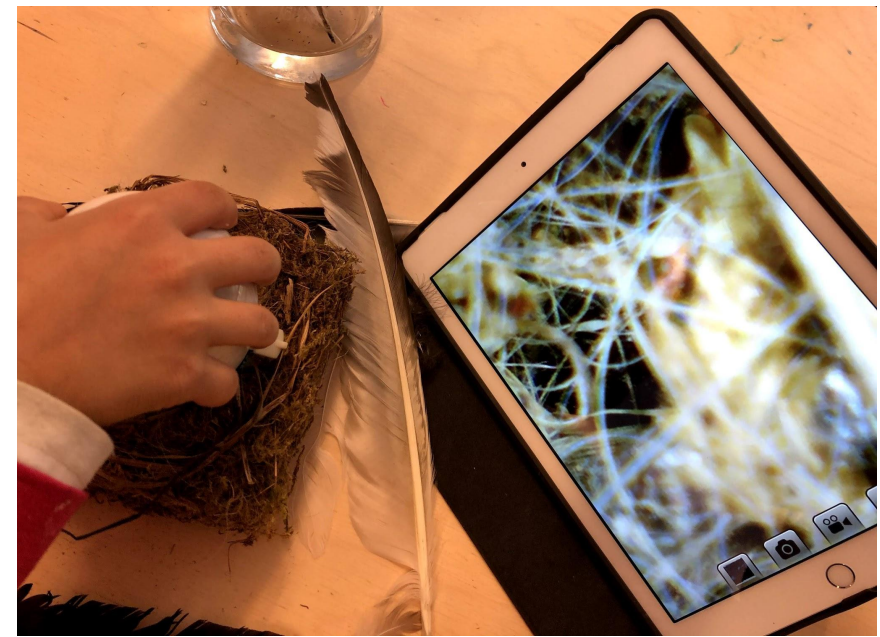
Fuglene steller godt med fjærene sine. De grer fjærene med nebbet og gnir dem inn med olje så de blir vanntette. Oljen kommer fra en liten klump eller kjertel som fuglene har på ryggen.

Fra boka *Fugler*, Holm

Hva er reiret bygget av?

Funn: I mikroskop så vi at reiret til kjøttmeisen er bygd av små kvister, gress, mose og hundehår fra hunden til Tobias

Se, hva jeg har tatt med!

L. har med seg ei fuglebok der vi leser og lytter på ugler og andre fugler. Hun forklarer at hun har samlet eplefrø og bær til småfuglene.

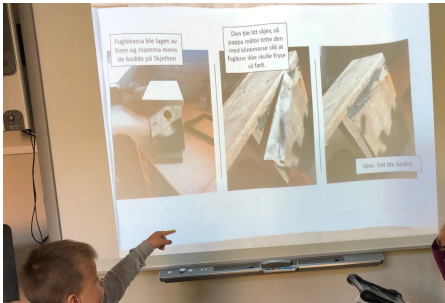
L. tok med seg fuglekassa han malte. Inni var det fugler som barna kjente: hakkespett, ugle og isfugl. Vi lyttet på sangen deres. L. fortalte også om kråka i boka si.

DELING AV FUGLESKATTENE

E. viser en måke som gjentar alt vi sier. Måken hilste på alle sammen. Måkefjær er fint å kile med!

E. presenterer boka si: "Historien om fuglekassa og katta. Så gøy!

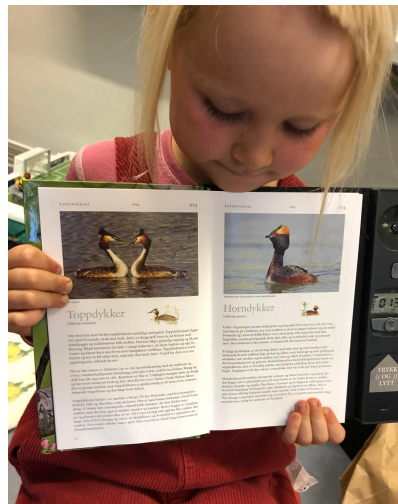
O. forteller om egget som snart skal klekkes. Vi følger med: Hva slags fugl kommer ut om noen uker?

M. introduserer sin fugl som heter "sjokoladefugl" som alle smakte på! Hun har også med seg fjær:

A. forteller om ulike fugler i boka si og la oss lytte på lyder de lager:

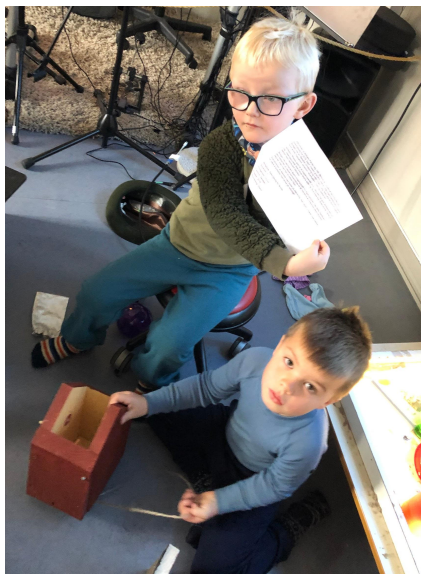
Fokus på språk, selvtillit, turtaking, respekt, opplevelser og fellesskap

Rammeplan

M. viser frem fuglen som pappaen tegnet. Hun har også med seg en fugl som gjenta alt man sier: en papegøye.

J. har med seg fine fjær fra en fargerik fugl. Hvem er det sin fjær?
Barna gjettet på isfugl eller papegøye:

H. deler på fugleskatten sin: Onkel har bygd fuglehuset.
Der inne ligger det et brev.

Kommunikasjon og språk:
Fugleprosjektet inviterer til samtaler der
barna får anledning til å fortelle, undre
seg, reflekterer og stille spørsmål

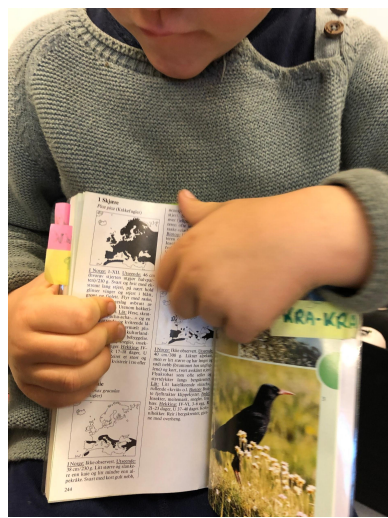
Rammeplan

Fjæren kiler,
sånn at vi bare må le!

Hvem klarer å la
være?

O. viser boka om Gruffalo da han møtte ugla. Vi leste boka
og lyttet på ugla. Vi så også på fjær som O. fant på tur.

FUGLESKATTENE

Fra påfugl

E. går rundt med reiret med kyllinger som klekkes. Han viser også en bok med et bilde av ei skjære.

L. viser frem fjær hun har samlet med pappaen sin: fra påfugl, struts, ravn, kalkun og fra stjerten til anda

T. forteller at han har tre fuglekasser i hagen. Storesøster tok bilde av kjøttmeisen på vei inn i fuglekassa. Han viser oss reiret som kjøttmeisen laget av pelsen til hunden hans: Lille My

Hvilken fugl er inne egget?

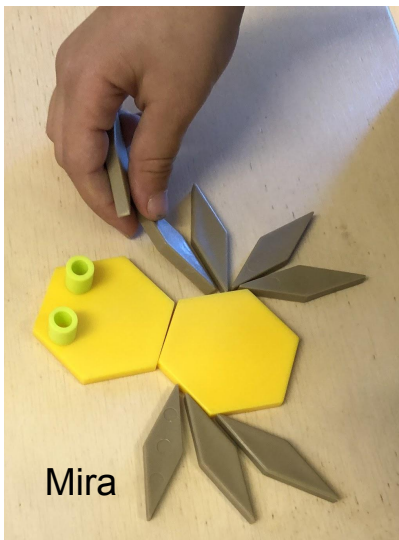
FAKTA

Vi lærte at pingvinene ikke kan fly, men vagger eller hopper. Pingvinmamma legger ett eneste egg om vinteren. Hun drar for å hente mat mens pingvinpappa holder egget varmt fra det klekkes og til mamma kommer tilbake med mat. Fakta fra boka *Opplev fugler*

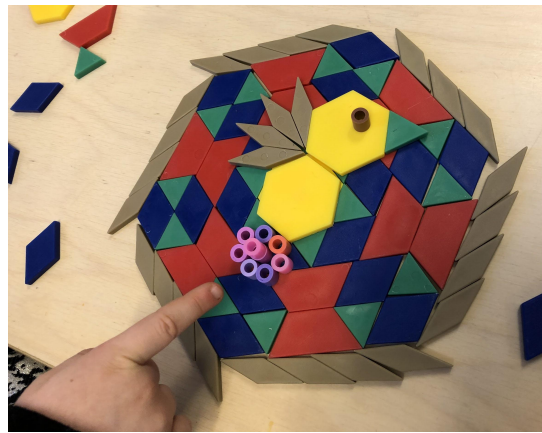

Etter noen dager klekket egget og en pingvin kom ut! Den ble kjempestor etter noen dager i vannet!

Mira

“Fuglen i reiret” - Aggi

M
I
N
F
U
G
L

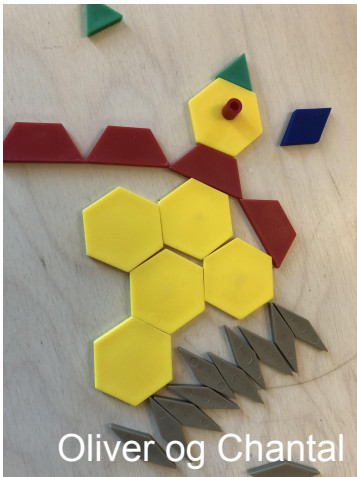

Tiur
Etienne

**Barna tar i bruk fantasi,
kreativ tenkning og
skaperglede** Rammeplan

Gulspurv - Ole

Oliver og Chantal

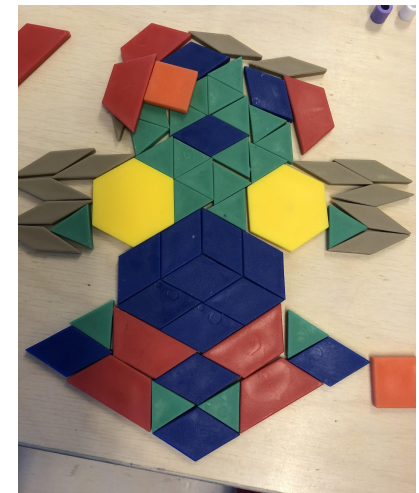
Julia

“Fuglefjær”
Ludvik

“Fuglen min kan dykke” - Even

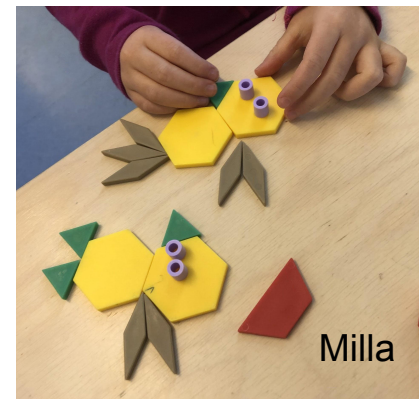
Blåmeis - Edvard

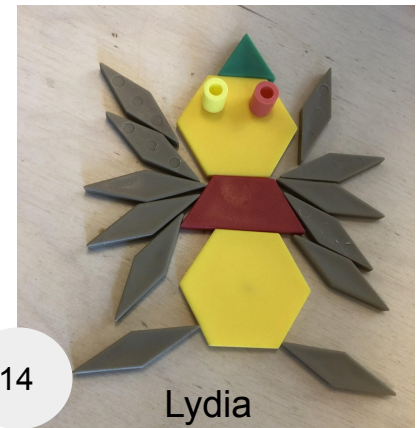
“Klipesfuglen”
Tobias

Håkon

Milla

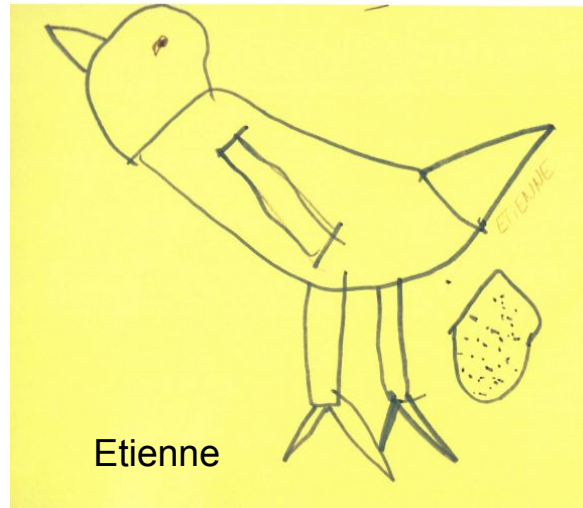

Lydia

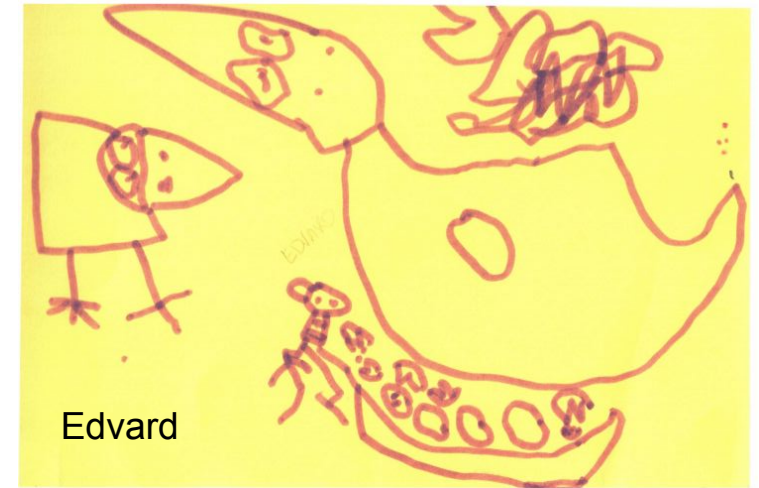
GULSPURV

Aggi

Etienne

Edvard

Norsk Ornitologisk Forening har valg til gulspurv til "Årets fugl 2021" i Norge

FAKTA

Det er lett å kjenne igjen gulspurven: Han har en sterk gul farge på brystet og kinnene, og teller til syv når han synger: "en, to, tre, fire, fem, seks, syyyv".

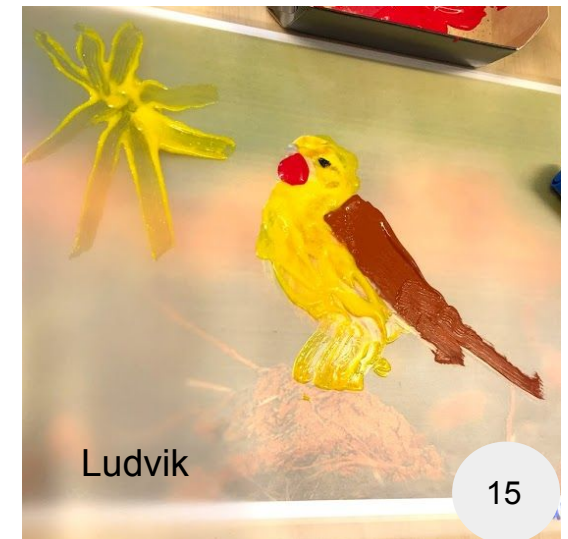
Dessverre høres gulspurvens sang stadig sjeldnere, og artens tilbakegang er bakgrunnen for at den er valgt som Årets fugl i 2021.

(Oddar Heggøy/NOF. 04.01.2021)

[https://no.wikipedia.org/wiki/Gulspurv#cite_note-Hegg%C3%B8y_\(2021\)-3](https://no.wikipedia.org/wiki/Gulspurv#cite_note-Hegg%C3%B8y_(2021)-3)

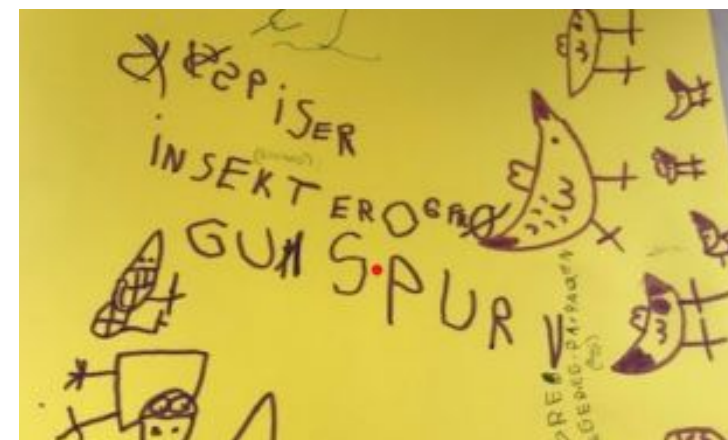

Håkon

Ludvik

Hvorfor er gulspurven truet?

Gulspurven er truet og står derfor på rødlista. Grunnen til dette er at bonden bruker gift mot ugress. Giften gjør at insektene og gulspurven dør. Gulspurven lager reir på bakken i nærheten av hekker og busker som det blir mindre og mindre av.

Barna lager plakater for å hjelpe gulspurven. Vi henger dem opp ute slik at alle får vite om hva som skjer, og hvordan de kan hjelpe til.

Hva kan vi gjøre ?

Hva kan vi gjøre for å hjelpe småfugler gjennom vinteren?

Vi kan hjelpe småfuglene med mat hele vinteren. Meiseboller med solsikkefrø, korn eller havregryn er småfuglene veldig glade i. Vi plukket rognebær om høsten som vi la i fryseren. Om vinteren ble de fuglemat.

Slik gjør du for å lage meiseboller: Smelt matfett i en gryte (en voksenjobb) og bland inn frøene. Hell blandingen i formene og la den stå til den er stiv. Voilà!

Hva spiser småfuglene?

Hvorfor trenger vi fugler?

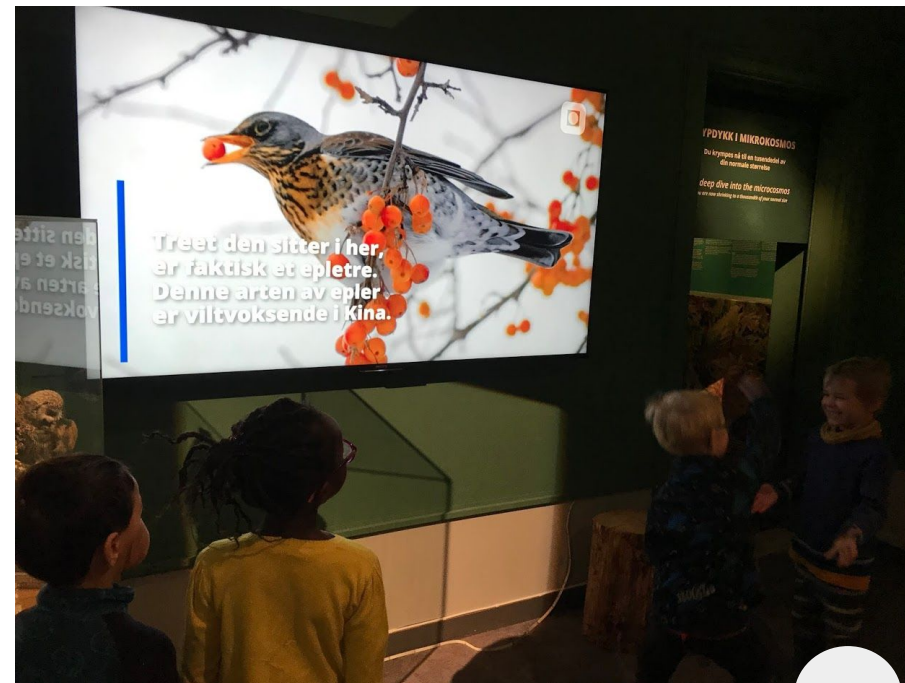

Vi samler rognebær til vinteren

Hvem planter rognebærtre?

En fugl spiser rognebær. Så flyr den sin vei. Men snart må den bæsje. En dæsj fuglebæsj lander på bakken. Bæsjen er full av frø fra rognebærene. Frøene spirer og vokser fort, for fuglebæsjen er fin gjødsel. Etter noen år er ett av frøene blitt til et tre. Og hvem er det som er plantet treet? Jo, det er fuglen, det!

Fakta fra boka *Fugler*, Holm

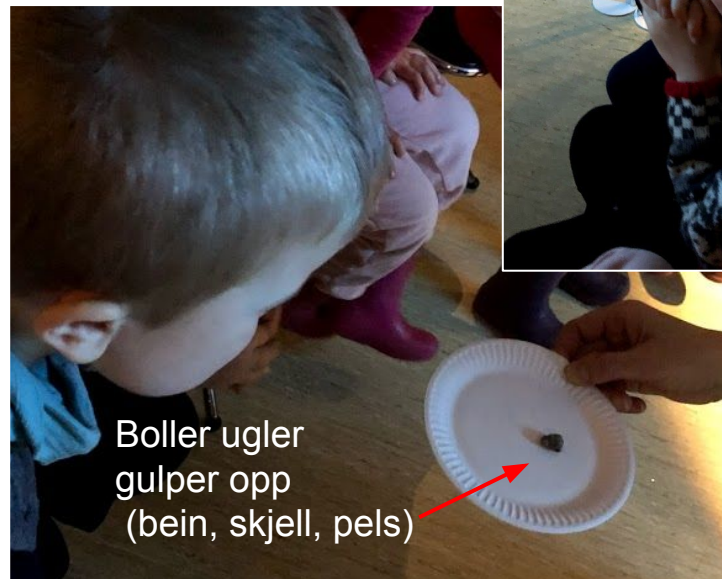

På Vitenskapsmuseet

OPPLEVELSER PÅ VITENSKAPSMUSEET

Omviseren fortalte om egenskapene til mange forskjellige fugler. Vi lærte mye om ugler, og hvordan å etterligne lyden deres.

Boller ugler gulper opp (bein, skjell, pels)

Barna fikk øye på plast i sjøen

98% av de døde sjøfuglene som ble funnet på stranda i Lista hadde plast i magen

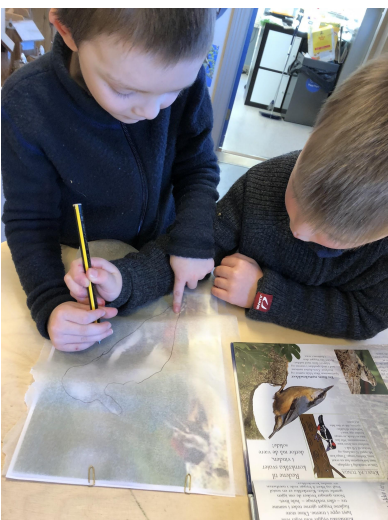

Sammen tar vi vare på naturen: Vi fremmer gode verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn

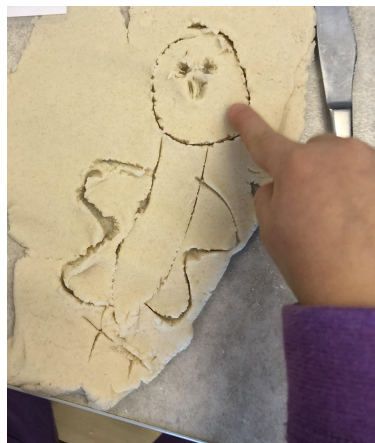
Rammeplan

P
L
A
S
T
P
L
U
K
K
I
N
G

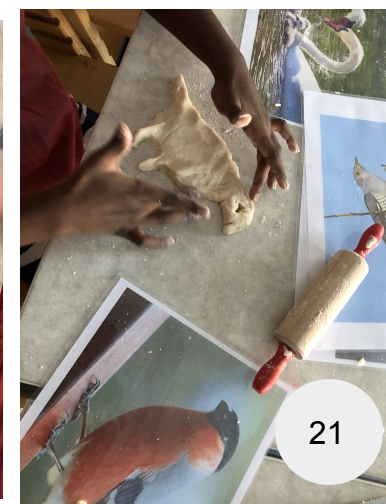
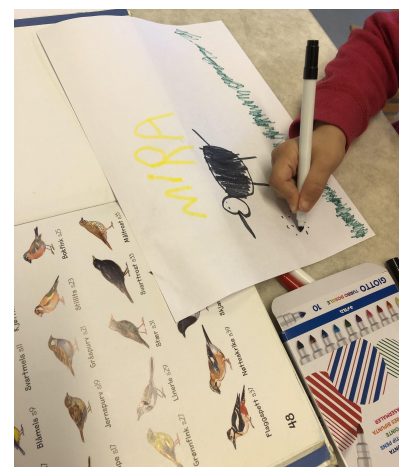

Vi legger til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk
Rammeplan

F
O
R
M
I
N

T
E
G
N
I
N
G

FUGLEHABITAT

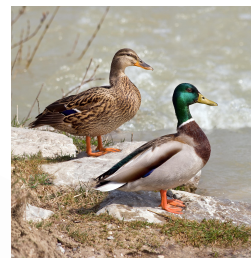
Bana bygget fuglenes miljø som ble også en møteplass.

Vi har ordnet fuglekasser og insekthotell slik at fuglene kan fange noen insekter.

Fortell om din favoritt fugl!

Alle barna valgte sin egen favoritt fugl som ble utgangspunkt for refleksjon og samtaler både i barnehagen og hjemme med familien. Favoritt fuglen var også emnet for ulike formingsaktiviteter i barnehagen.

Ugla

Hvilke farger har fuglen?
Kan du beskrive fuglen?
Hvordan ser hun eller han ut?
Har fuglen kort eller langt nebb? Hvorfor?
Hva spiser den?
Hvor lever den?
Hvor er fuglen du har valgt om vinteren?
Har du sett fuglen du har valgt?
Kan fuglen svømme eller dykke?
Hvilken lyd lager den?
Hvor bygger fuglen reiret sitt?
Hvor mange egg legger den?
Hvordan ser de ut? Har fuglen noen fiender?

FAKTA

Stokkanda er Norges vanligste and. Den svømmer rundt i bekker, elver og innsjøer over hele landet. Om vinteren og våren har hannen grønt hode og blått bånd på vingene. Fakta fra boka *Fugler*, Holm

“Fossefall er nasjonalfugl i Norge. Han dykker i bekker eller i fosser for å finne mat” Ludvik

V
A
N
N
F
U
G
L
E
R

“Svanen er helt hvit og stor. Den er elegant! Ungene er hvite med noen grå prikker. Svanen har reiret ved vannet for den liker vann. Den har små fluffy fluffy unger”

A.

“Fossekallen heter også elvekongen. Han dykker under vann for å hente små insekter, og bor nær fossen eller bro. Den reiser ikke bort om vinteren”

Lydia

“Gjøken stjeler andre fuglers reir for å legge egget sitt der. Det er en annen mammafugl som ruger og gir mat til gjøkungen. Han kaster de andre eggene ut av reiret for å få all maten. Gjøken er en trekkfugl og reiser til Afrika om vinteren” Ole

S
K
O
G
S
F
U
G
L
E
R

OLE

“Jeg har sett tiur på hytta og fant en stor fjær. Den spiser bær og barnåler. De slåss for å bli venn med dama. Pappa heter tiur, mamma røy og ungene er kyllinger” Etienne

“Tiur kan fly, men den er tung. Min tiur ser oppover og er veldig glad i rognebær”

“Se, det er en mann som møter en tiur. Det kan være farlig!” Even

Etiennes tiur

“Havørnen sier “Klikk-klikk-klikk”. Han stuper ned i vannet og fanger fisk. Han har skarpe og spisse klør. Han spiser dyr med sitt krumme nebb. Det er mange ørner: fiskeørn, kongeørn”

Oliver

S
K
R
O
V
F
U
G
L
G
S
F
U
G
L
L

Oliver

“Flaggspett er en liten hakkespett. Han hakker hull i treet for å finne larver og insekter. Han spiser også frø fra kongler. Hakkespett legger hvite egg”

Tobias

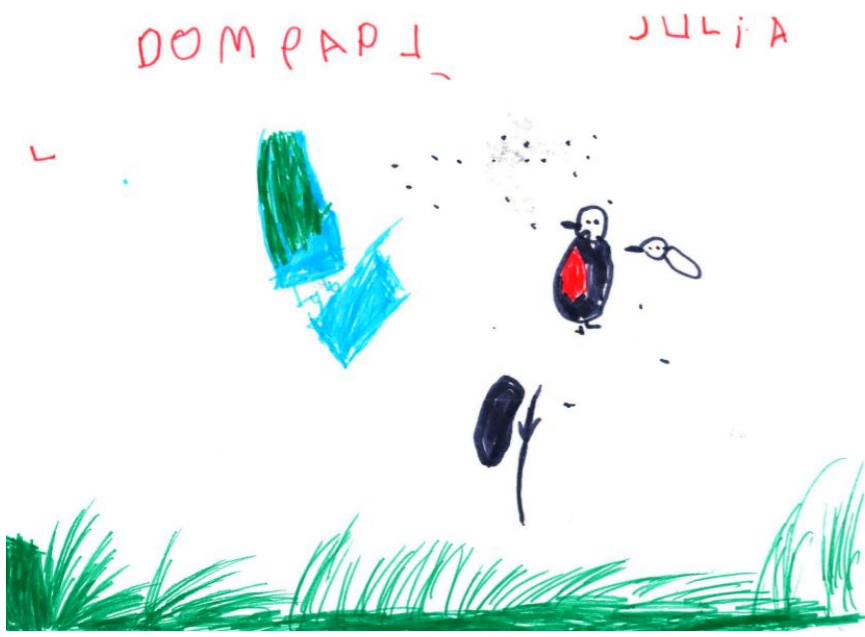

Tobias

FAKTA

Havørnen er Norges største rovfugl. Når den sprer ut vingene, kan det være to og en halv meter fra vingespiss til vingepiss! Havørnen lever langs kysten. Et havørnpar holder sammen hele livet, og det kan være mer enn 40 år! De bygger reiret sitt på et høyt sted med god utsikt, for eksempel i et tre eller på en fjellhylle. Hvert år bruker de de samme reiret og bygger det litt større. Til slutt kan de bli kjempedigert!

Fakta fra boka *Fugler*, Holm

“Dompap spiser frø og fluer. Den har reiret sitt i trær. Kanskje er det litt ull i reiret”

Julia

S
M
Å
F
U
G
L
E
R

DOMPAP

“Dompap spiser gress, frø og mygg. Den legger fem egg”.

“Dompap er dum og er laget av papp!”

Håkon

Milla

“Dompap er rød og svart. Den spiser rognebær, insekter og solskikerfrø. Farmor så en dompap utenfor huset sitt” Milla

“Kjøttmeis har reiret i trær eller fuglekassa. Den spiser frø, insekter og fluer. Den har åtte egg”

Mira

**S
M
Å
F
U
G
L
E
R**

“Blåmeis har lite nebb.
Den heter blåmeis fordi den er blå
Hvis man skal kose dem, må man
være veldig forsiktig for de har
veldig tynne fjær.
Den spiser fluer og frø.
Kanskje den har spist opp min
(meisebolle) fordi den liker det”

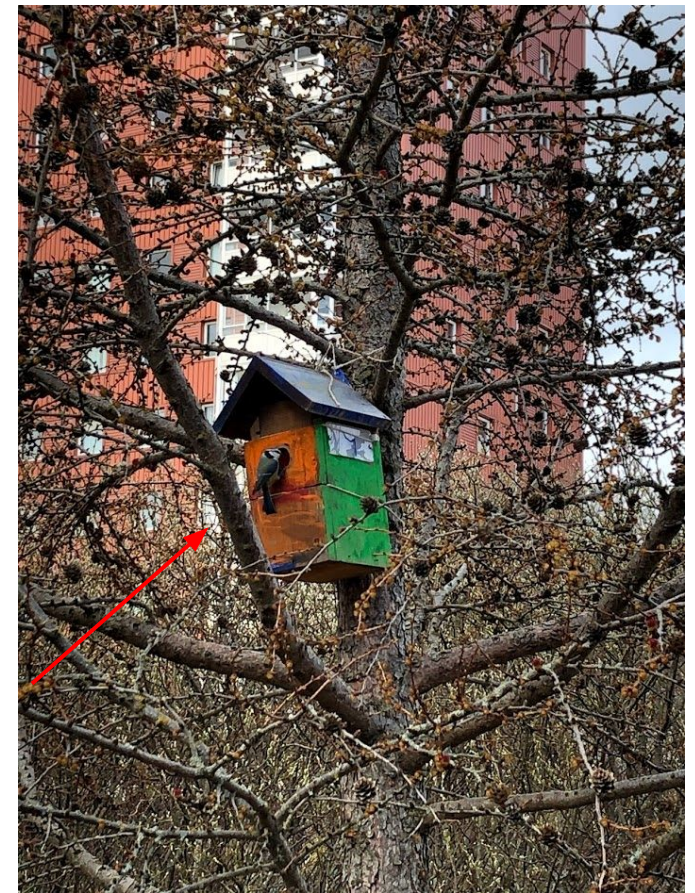
Edvard

Tanker etter prosjektet “Fri som fuglen”

Prosjektet har vist barna hvilke fuglearter de kan finne i nærmiljøet, og hvordan de kan skille dem fra hverandre i utseende og sang. Barna har sett at også fugler er en del av naturens økosystem der de har en viktig rolle. Prosjektet har vist barna hvordan de kan hjelpe fuglene gjennom vinteren. Da barna hengte opp fuglekasser lærte de at en fuglekasse er et fint sted for de minste fuglene å bygge reiret sitt. En rett konstruert fuglekasse betyr også at fugleungene er nokså trygge for sultne skjærer og kråker. Prosjektet viste barna at det er vanskelig å være en liten fugl. Det blir nemlig færre og færre av dem, som for eksempel gulspurven. Den kan nå forsvinne for alltid. Det er grunnen til den er årets fugl i Norge. Dette viste barna at det er mange i Norge som vil ta vare på fuglene, også gulspurven. På den måten har prosjektet lært barna hvordan de skal opptre i naturen slik at kommende generasjoner bevarer naturen for at fuglene også kan leve der.

Prosjektet lever videre ved å fortsette å observere fugler med kamera i fuglekassa vi lånte fra Grønn Barneby. Vi skal også så solsikker for å få fuglefrø til vinteren.

Vi følger med på leieboerne

Under prosjektet har vi brukt disse ressursene:

Bøker:

- Berg. *Ser på fugler i hagen*
- Brenden & Vedum. *Vinterfugler*
- Buckingham og Pinnington. *Den lille fuglen sangboka*
- Grey & Walker. *Opplev fugler. Barnas fantastiske fakta*
- Holm. *Fugler. Faktisk*
- Morgan. *Naturens fantastiske jegere. Ørner.*
- Pedersen. *Dyrellyder og fuglesang i norsk natur/ Svensson. Fuglesang*
- Savage. *Dyr omkring oss. Anda*

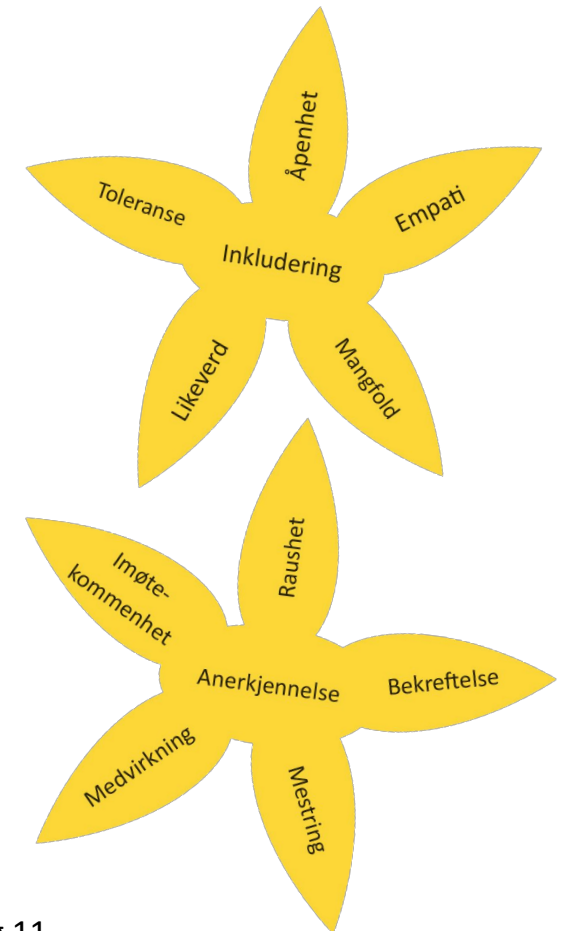
Hjelpemidler:

- Norsk ornitologisk forening: <https://www.birdlife.no/>
- Fugleplakat fra **Naturvernforbundet**
- Vitenskapsmuseet, Vitensenteret i Trondheim
- Nærområdet i Ila, Ilsvika, og Nidarø
- Folkebiblioteket og Frøbiblioteket i Trondheim:
<https://biblioteket.trondheim.kommune.no/innhold/om-biblioteket/tilbud/frobiblioteket/>
- Rammeplan for barnehagen: <https://www.udir.no>

Kortfilm på NRKsuper.no:

- Super natur : Fakta om kjøttmeis, kråke, fossefall, stokkand, dompap, hakkespett og svane:
<https://nrksuper.no/serie/super-natur/MSUS29001212/sesong-1/episode-12>
- Villmarksbarna 2:8 (observasjon, hvordan å bygge fuglekassa, mat til fugler, osv...):
<https://nrksuper.no/serie/villmarksbarna/MSUE10005214/sesong-2/episode-2>
- Planetpatruljen - episoden 3:10 om hva slags mat man gir til endene (ikke loff) + Skjæra er også viktig 11
<https://nrksuper.no/serie/planetpatruljen/DNRR63000818/sesong-4/episode-3>
- Jonas mater fugler (høner)+ Kråkeklubben (4. episode) + (6. episode)
<https://nrksuper.no/serie/barne-tv/MSUM47000320/04-08-2020>
- **Naturvernforbundet.no: fakta om kjøttmeis (kort film om Kåre)+ slik mater du småfugler "Hvordan lage meisebolle til småfugl"**
<https://www.youtube.com/watch?v=HFE3llq9LPU>

Barnehagens verdier:

FRI SOM FUGLEN!

labekken barnehager
lla barnehage.
Koefoedgeilan 2c
7018 Trondheim